

Список использованной литературы

1. Belášová L., Utváranie počiatocnej gramotnosti rómskych žiakov, PU, Prešov 2006
2. Klim-Klimaszewska A., Pedagogika przedszkolna. Nowa podstawa programowa, IW Erica, Warszawa 2010
3. Klim-Klimaszewska A., Sowriemiennaja koncepcija doszkolnogo wospitanija w polskie, w: Buriak W.K. (red.), Pedagogika wiszczoi ta sieriednioi szkoli. Zbirnik naukowych praci, KDPU, Krzywy Róg 2004, nr 8, s. 402-409
4. Klim-Klimaszewska A., Innowacionnyje piedadagogiczieskije konciepcii w doszkolnom wospitanii w Polsce, „Priložna psihologija” 2010, br. 1, Uniwersytet P. Hilendarski, Płowdiw, s. 63-76

Anna Klim-Klimashevskaya, Eva Jagiello. Internet as information and educational environment for pre-school children.

The instant development of technique causes, that the accessibility of telecommunicational services enlarges steels. More and more children in pre - school age use with Internet. Small children are not however sensible, that not all informations found in net are credible. Because youngest users of Internet are the most susceptible on telecommunicational threats, it is important, that to guard them previous to dangers in net. In article was presented the catalogue of safe sides in Internecie designed for children in pre-school age.

Key words: Internet, environment, child, pre-school age.

УДК 378.147:004.056.5

Р. О. Павлюк

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

У статті здійснено спробу розкрити сутність поняття «інформаційна компетентність». На основі теоретичного аналізу розробленості поняття визначено його структурні складники. Особлива увага акцентується на взаємозалежності та взаємообумовленості інформаційної компетентності й загальної інформаційної культури особистості, нерозривному зв'язку інформаційної поведінки та інформаційної етики з інформаційною компетентністю фахівця різних галузей знань.

Ключові слова: інформаційна компетентність, інформаційна культура, інформаційна поведінка, інформаційна етика, професійний розвиток, неперервна освіта, структурні компоненти.

Постановка проблеми. Процеси трансформації, структурної перебудови української системи освіти зумовлюють необхідність розробки й запровадження інноваційних форм та методів навчання, які б адекватно відображали інформаційно-комунікативну специфіку сучасного суспільства.

За умов нової технологічної парадигми, інформатизації суспільства, розвитку глобального інформаційного простору й домінування інформаційних технологій у різних галузях професійної діяльності сучасної людини актуальним є дослідження генези понять «інформаційна компетентність» й «інформатична компетентність», з'ясування їхньої ролі та значення в процесі формування майбутнього фахівця.

У цьому контексті важливою складовою нової парадигми освіти є ідея неперервного навчання, реалізація якої спрямована на подолання головної суперечності сучасної освіти – стрімкі темпи збільшення обсягів інформації у світі та обмеження можливостей їхнього засвоєння людиною. Ця суперечність спонукає вищі та загальноосвітні навчальні заклади формувати в студентів та учнів уміння вчитися, знаходити інформацію, критично її оцінювати і творчо використовувати, тобто формувати в них інформаційну компетентність, яка в майбутньому забезпечить їм можливість успішно навчатися впродовж усього життя; підготуватися до обраної професійної діяльності та постійно вдосконалювати свою професійну майстерність; жити і працювати в інформаційному суспільстві, в умовах економіки [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання компетентності є дискусійним та відкритим навіть на рівні термінологічного апарату. Його активно вивчають як вітчизняні, так і зарубіжні науковці (А. Хуторської, Дж. Равен, Е. Зеєр, О. Гончарова, І. Зимня, Л. Петухова, М. Степаненко, С. Трішина, А. Трофименко та ін.). Дослідники пропонують розділяти поняття «компетентність» та «компетенція», визначаючи останнє як наперед задану соціальну вимогу (норму) до освітньої підготовки спеціаліста, що необхідна для його якісної продуктивної діяльності у відповідній сфері [11]; окремі внутрішні, потенційні, приховані психологічні новоутворення: знання, уявлення, програми (алгоритми) дій, систем цінностей і відносин, які виявляються в компетентностях людини [5].

Різні аспекти проблематики формування інформаційної компетентності досліджуються в працях науковців, зокрема: питання підвищення якості вищої освіти (А. Алексюк, В. Андрущенко, Я. Болубаш, В. Кремень); психологічно-педагогічні, організаційні, технічні, теоретичні і практичні аспекти використання інформаційних технологій (М. Жалдак, В. Кухаренко, Н. Морзе, В. Олійник, Є. Полат, В. Солдаткін, С. Ющик); питання професійної підготовки (В. Бобров, Ф. Веселков, Ю. Голубев, В. Дюков, С. Комар, Н. Кулебякіна, А. Солов'єнко, В. Стасюк, І. Шаповал); проблеми формування інформаційної культури та компетентності фахівців (Н. Баловсяк, О. Барановська, В. Биков, М. Головань, Т. Сіткар, Ю. Туранов).

У Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» дано оцінку нинішнього стану інформатизації освіти України і визначено основні напрями її розвитку.

Разом зтим слід зауважити, що не зважаючи на наявність значної кількості досліджень з даної проблематики, на сьогодні не виокремлено єдиного підходу до трактування поняття «інформаційна компетентність», не

досліджено цілісно його генезу та не здійснено системного підходу до визначення його складників.

Метою статті є теоретичний аналіз дослідженості поняття «інформаційна компетентність», визначення її складників та обґрунтування необхідності формування зазначеної компетентності для ефективного функціонування фахівця у сучасному глобалізованому суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Виникнення поняття «інформаційна компетентність» зумовлено бурхливим розвитком ІКТ і впровадженням їх в усі сфери діяльності суспільства. Уведення цього поняття в науковий обіг відносять до початку 2000-х рр. Результати одного з перших досліджень інформаційної компетентності подаються у звіті кафедри інформаційної грамотності державного університету Каліфорнії «Інформаційна компетентність в університеті штату Каліфорнія» за 2001 рік [13].

У ньому поняття «інформаційна компетентність» розглядається як компетентність роботи з бібліотечними ресурсами – компетентність, пов'язана з пошуком і опрацюванням різноманітних повідомлень.

За результатами цього дослідження визначено складові інформаційної компетентності:

- визначати тему дослідження й інформаційну потребу (окреслити проблему, формулювати термінологію і ключові слова); з'ясувати види матеріалів, які необхідні для дослідження, використовувати електронні засоби пошуку потрібних відомостей;

- визначати і здійснювати пошук відповідних матеріалів, виокремлювати різні типи джерел для різних завдань, правильно використовувати цитати;

- класифікувати знайдені відомості та використовувати їх у дослідженні;

- оцінити знайдені відомості (перевірити їхню точність, своєчасність, доцільність);

- класифікувати знайдені матеріали: згрупувати відповідно до розділів дослідження, використати цитати, скласти бібліографію [13].

У підсумковому дослідженні кафедри інформаційної грамотності державного університету Каліфорнії поняття «інформаційна компетентність» визначене як:

- здатність визначати інформаційні вимоги до питання дослідження для формулювання стратегії пошуку відомостей;

- здатність визначати форми подання необхідних відомостей;

- уміння організовувати відомості в найбільш сприятливий для аналізу, синтезу і розуміння спосіб;

- усвідомлювати етичні, юридичні і політичні проблеми використання інформаційних ресурсів [13].

Визначаючи багатоаспектність поняття «інформаційна компетентність», дослідники пов'язують її з феноменом інформаційного суспільства, з технологічною революцією, з появою і розповсюдженням електронних інформаційно-комунікативних технологій. Необхідно зазначити, що в

сучасному науковому дискурсі співіснують споріднені терміни, а саме: «медіакомпетентність», «медіаграмотність», «інформаційно-технологічна компетентність», «комп'ютерна грамотність» «інформаційна культура фахівця», зміст яких в багатьох випадках ототожнюється [1, с.7].

Отже, поняття «інформаційна компетентність» та його похідні нерозривно пов'язані із загальною інформаційною культурою особистості.

Поняття «інформаційна культура» сформувалося внаслідок активізації уваги до механізмів інформаційного обміну у зв'язку із посиленням ролі інформаційних ресурсів у соціокультурних процесах у середині – другій половині ХХ ст. [8].

На тісному зв'язку інформаційної культури з інформаційною компетентністю вказують низка сучасних дослідників (С. Балакірова, П. Клімушин, О. Матвієнко та ін.). Результати їхніх досліджень переконують у тому, що інформаційна культура особистості є незамінним складником розвитку загальної культури особистості та формування інформаційної компетентності зокрема. Поняття «інформаційна культура» включає в себе такі важливі компоненти, як «інформаційна поведінка» та «інформаційна етика» [7; 9].

Інформаційна поведінка віддзеркалює активність особистості як суб'єкта в процесі пізнання, її вміння орієнтуватись в інформаційному просторі. Вона значною мірою залежить від міри доступності й комфортності використання інформаційних ресурсів, доступності інформаційних каналів і засобів для їхнього використання. Інформаційна поведінка – це спосіб дій, сукупність зусиль, застосовуваних для отримання, опрацювання та засвоєння наявної інформації.

Інформаційна етика тісно пов'язана з питанням доступу до інформації, інтелектуальної власності, питанням невтручання в приватне життя громадян [7, с. 3].

На думку О. Миронової, інформаційна компетентність визначається як здатність ефективно виконувати інформаційну діяльність (у процесі вирішення професійних завдань, у ході навчання, у повсякденному житті) з використанням ІКТ, що передбачає наявність інформаційної компетенції та сформованої готовності (що містить й особистісні якості) до розв'язання відповідних завдань з урахуванням набутого досвіду, з можливістю самостійної організації власної діяльності, із здійсненням самоконтролю та усвідомленням особистої ролі у ході їх реалізації та можливих наслідків її здійснення [10, с.169].

На переконання дослідниці, формування інформаційної компетентності передбачає розвиток таких здатностей:

– знання понять, що пов'язані з інформацією, особливостей відповідних процесів, основою яких вона є, та інформаційно-комунікаційних засобів її опрацювання;

– застосовувати ІКТ у процесі реалізації навчальної, професійної діяльності та в повсякденному житті;

– обирати оптимальні шляхи розв'язання завдань (та їхнє безпосереднє вирішення), об'єктом у яких постає інформація;

– володіти методами та способами, що дозволяють здійснювати пошук, збирання, оцінювання, перетворення, опрацювання, аналіз, подання, зберігання, поширення інформації та підвищення якості реалізації цих дій за рахунок набутого досвіду;

– самостійно організовувати власну інформаційну діяльність та реалізовувати самоконтроль у ході її здійсненні;

– оцінити важливість інформації на сучасному етапі розвитку суспільства та особистого внеску у ході здійснення інформаційної діяльності та відповідно ефективно і відповідально її реалізовувати [10, с.170].

Формування таких здатностей (за О. Мироною) не може відбуватись фрагментарно, потрібна постійна систематична робота, спрямована на розвиток загальної інформаційної культури особистості та інформаційної компетентності зокрема.

На нашу думку, це можливо здійснити у процесі неперервної освіти упродовж життя, питання дослідження якої є нині актуальними. Система неперервної освіти надає широкі можливості для розвитку особистісних потенцій індивідів шляхом постійної самоосвіти, самовдосконалення та саморозвитку.

Незважаючи на широку дослідженість питання про розвиток та формування інформаційної компетентності фахівця, нині не існує єдиної структури складників вищезазначеного утворення. Підходи вчених до визначення структурних компонентів ґрунтуються на різних точках зору та превалюванні різних аспектних складників.

А. Хуторської до структури інформаційної компетентності включає об'єктивну (професійно-інформаційну) та суб'єктивну (особистісну) компоненти. Об'єктивна компонента включає вимоги, які висуваються соціумом до професійної діяльності фахівця. Суб'єктивна – доповнює його інформаційну компетентність особистісними якостями, що демонструють здатність фахівця до успішного виконання професійної діяльності [12].

Н. Баловсяк до складу інформаційної компетентності особистості зараховує три складові [2, с. 227-256]: 1) інформаційна складова, яка передбачає здатність ефективної роботи з інформацією у різних формах її подання; 2) комп'ютерна (комп'ютерно-технологічна) складова, що визначає уміння та навички щодо роботи з сучасною комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням; 3) процесуально-діяльнісна складова, яка вимагає наявності здатності застосовувати сучасні засоби інформаційно-комп'ютерних технологій до роботи з інформаційними ресурсами та розв'язування різноманітних задач.

О. Бойцова інформаційну компетентність розглядає у вигляді двох компонент – особистісної та професійно-інформаційної. Друга, у свою чергу, складається з інформаційної, комп'ютерної та процесуально-діяльнісної складової. Інформаційна та комп'ютерна складова визначає загальні компетенції майбутнього фахівця. Процесуально- діяльнісна складова включає загальні і спеціальні компетенції, останні визначаються змістом та напрямом професійної діяльності фахівця та стосуються розв'язування професійно-орієнтованих задач сучасними засобами комп'ютерної техніки [4].

Грунтовне дослідження з питання компонентного складу інформаційної компетентності здійснювалось І. Кислою. Нею виокремлено такий компонентний склад інформаційної компетентності фахівця та розкрито об'єктивну значущість кожного компонента як для організації, так і для особистості в цілому (див. табл. 1) [6, с.111-112].

Таблиця 1

Компонентний склад інформаційної компетентності (за І. Кислою)

Компонентний склад інформаційної компетентності	Об'єкти реальної дійсності	Соціальна значущість компетентності (для організації)	Особистісна значущість компетентності
1. Інформаційно-пошукова компетенція	Довідники, енциклопедії, Інтернет	Складання постанов, розпоряджень, наказів, нормативних документів	Одержання нових знань
2. Інформаційно-аналітична компетенція	Література, ЗМІ, Інтернет	Аналіз роботи підприємства: оформлення приміщень, розміщення й відновлення реклами	Уміння аналізувати будь-які вчинки, ситуації
3. Інформаційно-комунікаційна компетенція	Телефон, мобільний телефон, комп'ютер (електронна пошта, Інтернет)	Консультація відвідувачів з питань, що стосуються надаваних послуг; запобігання й ліквідація конфліктних ситуацій; розгляд претензій, пов'язаних з незадовільним обслуговуванням відвідувачів	Спілкування з людьми
4. Інформаційно-оцінна (рефлексивна) компетенція	Тести, опитування	Проведення необхідних організаційно-технічних заходів, тестувань й опитувань	Застосування отриманих або наявних знань у життєвих ситуаціях
5. Інформаційно-екологічна компетенція	ЗМІ, Інтернет	Забезпечує чистоту й порядок у приміщенні та на прилеглий до нього	Дотримання чистоти навколишнього

		території, контролює дотримання підлеглими виробничої санітарії та гігієни	середовища
6. Інформаційна компетенція самовдосконалення й саморозвитку	Література, Інтернет, ЗМІ	Підвищення кваліфікації	Самовдосконалення й саморозвиток
7. Інформаційно-операційна компетенція	Телефон, мобільний телефон, Інтернет, інструкції користувача	Робота на ПК	Володіння ПК
8. Інформаційно-етична та інформаційно-правова компетенція	Суспільство, юридичні довідники	Контролює дотримання підлеглими працівниками трудової й виробничої дисципліни, правил і норм охорони праці	Право на власний світогляд, безпеку приватної власності
9. Інформаційна компетенція збереження (інформаційна безпека) інформації	Зберігання інформації на сервері під паролем, сейфи	Забезпечення безпеки секретним документам	Засоби й методи захисту інформації

Такий компонентний склад, на нашу думку, повною мірою відображає сутність інформаційної компетентності та значущість її формування і розвитку як для кожної особисті зокрема, так і для суспільства в цілому.

Висновки. Здійснений аналіз результатів науково-педагогічних досліджень сучасних науковців дозволив нам визначити генезу поняття «інформаційна компетентність» та стан його розробленості на нинішньому етапі розвитку суспільства. Визначено, що поняття «інформаційна компетентність» є похідним від терміна «загальна інформаційна культура особистості» та пов'язане з такими важливими поняттями, як «інформаційна поведінка» та «інформаційна етика».

На основі аналізу підходів учених до систематизації складників інформаційної компетентності особистості ми дійшли висновку, що найвдалішою системою є структура, яка запропонована І. Кислою, що включає в себе інформаційно-пошукову, інформаційно-аналітичну, інформаційно-комунікаційну, інформаційно-оцінну (рефлексивну), інформаційно-екологічну компетенції, інформаційну компетенцію

самовдосконалення й саморозвитку, інформаційно-операційну, інформаційно-етичну та інформаційно-правову компетенції, інформаційну компетенцію збереження інформації.

Список використаної літератури

1. Балакірова С. Ю., Павленко В. В. Інформаційна компетентність управлінця в контексті «культури реальної віртуальності» / Ю. С. Балакірова, В. В. Павленко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2012. – Вип. 1. – С. 7-10.
2. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Баловсяк Надія Василівна. – К., 2006. – 334 с.
3. Богачик М. Формування інформаційної компетентності старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс] / Марина Богачик. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2009_4/Bogachik.pdf. – Назва з титул. екрану.
4. Бойцова О. М. Структура інформаційної компетентності та її аналіз для процесу професійної підготовки [Електронний ресурс] / О. М. Бойцова. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_pps/2011_9/boutsova.pdf. – Назва з титул. екрану.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34-42.
6. Кисла І. Г. Підходи до формування інформаційної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу / І. Г. Кисла // Інформаційні технології в освіті. – 2008. – № 2. – С. 110-113.
7. Клімушин П. С. Кваліфікаційні вимоги інформаційної компетентності державних службовців / П. С. Клімушин // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 2 (33). – С. 1-6.
8. Культурология. XX век. Энциклопедия. Т.1. – СПб. : Университетская книга, 1998. – С. 135.
9. Матвієнко О. В. Основи менеджменту інформаційних систем : навч. посіб. / О. В. Матвієнко, Н. М. Цивін. – [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К. : Центр навч. літ., 2005. – 176 с.
10. Миронова О. І. Формування інформаційної компетентності студентів як умова ефективного здійснення інформаційної діяльності / О. І. Миронова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 17 (204). – С. 165-175.
11. Тришина С. В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования [Електронний ресурс] / С. В. Тришина, А. В. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2004. – Режим доступу : <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>. – Назва з титул. екрану.
12. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.

13. Information Literacy Competency Standards for Higher Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.htm>. – Назва з титул. екрану.

Роман Павлюк. Информационная компетентность и информационная культура современного специалиста.

В статье рассмотрено понятие «информационная компетентность». На основе теоретического анализа разработки понятия, обозначены его структурные составляющие, взаимозависимость и взаимообусловленность информационной компетентности и общей информационной культуры личности, неразрывная связь информационного поведения и информационной этики с информационной компетентностью специалиста разных отраслей знаний.

Ключевые слова: *информационная компетентность, информационная культура, информационное поведение, информационная этика, профессиональное развитие, непрерывное образование, структурные компоненты.*

Roman Pavljuk. Information competence and information culture of modern specialist.

The term of «information competence» is viewed in the article. On the basis of theoretical analysis of concept of «information competence» the structural components, interdependence of information competence and general personal information culture, unbreakable connection of information behavior and information ethics with information competence of various specialists are defined.

Key words: *information competence, information culture, information behavior, information ethics, professional development, continuous education, structural components.*

УДК 371

Н. І. Поліхун, Ю. М. Черняк

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖНИХ РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДИ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкриваються прийоми використання мережних ресурсів під час організації дослідницької діяльності старшокласників. Зокрема, характеризуються особливості застосування окремих мережних інструментів. Також окреслюється роль учителя в цьому процесі.

Ключові слова: *мережні ресурси, дослідницька діяльність, старшокласники, менторство.*

Постановка проблеми. Інформаційні та комунікаційні технології відіграють суттєву роль у всіх сферах життєдіяльності сучасної людини, у тому числі і професійній. Особливо актуальною стає сьогодні ця проблема для школи. Нині вже нікого не здивуєш використанням на уроках навчальних програм, електронних підручників, дидактичних матеріалів, підготовлених як професіоналами в галузі комп'ютерних технологій, так і самими вчителями із застосуванням доступного їм програмного забезпечення. Але більшість